

Розділ I

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЕКСИКОЛОГІЇ ТА ЛЕКСИКОГРАФІЇ

УДК 81.811.2:81'37

Аліса Горецька.
Оксана Туришева
(Київ)

МОЛОДІЖНЕ СЛОВО РОКУ ЯК АКТУАЛЬНИЙ ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ

Варіативність мови, зумовлена як екстра-, так і інтралінгвальними чинниками, завжди була і залишається сьогодні в полі зору дослідників-мовознавців. Центральним об'єктом представленої роботи є німецький молодіжний сленг. Статтю присвячено вивченню поняття «молодіжне слово року» та його впливу на розуміння словникового складу сучасного німецькомовного молодіжного сленгу, зокрема з проекцією на словотвір. Аналіз проводився на матеріалі топ-10 слів-переможців у номінації «Молодіжне слово року» за версією видавництва Langenscheidt та журі, до складу якого увійшли мовознавці та представники засобів масової інформації. У 2017 році до топ-10 молодіжних слів потрапили: *I bims, geht fit, napflixen, unlügbar, Selficide, schatzlos, Merkules, Teilzeittarzan, tinderjährig, Noicemail*. У ході дослідження встановлено, що молодіжні сленгізми є гетерогенними за своєю природою. З позиції словотвору зафіксовано долучення всіх базових моделей дериватології. Так, наприклад, типовими зразками деривації виступають лексичні одиниці *unlügbar* та *schatzlos*, натомість сленгізми *Teilzeittarzan, tinderjährig* і *Noicemail* унаочнюють представництво детермінативних композит. У плані запозиченого мовного матеріалу спостерігається беззаперечний вплив англійської мови, який можна прослідкувати чи не в кожній з представлених лексичних одиниць (*I bims, napflixen, Selficide, tinderjährig, Noicemail*). Одним з основних способів утворення проаналізованих лексичних одиниць є метафоричне переосмислення, що є свідченням безмежного потенціалу креативного мислення молодого покоління. Перспективним у ракурсі подальших досліджень вважаємо долучення до розгляду всіх молодіжних сленгізмів, які було висунуто на голосування, та їх комплексний аналіз у комунікативно-прагматичному, лексико-семантичному та перекладацькому аспектах.

Ключові слова: молодіжне слово року, словотвір, англіцизми, гетерогенність.

Будь-яка природна мова є варіативною за своєю природою. Варіативність може бути зумовлена різними екстралінгвальними чинниками, зокрема соціальними, територіальними тощо. У запропонованій роботі ми вирішили зосередити увагу на соціальній диференціації мови, а саме на німецькому молодіжному слензі. Завдяки надзвичайній гнучкості та швидкій зміні лексичного складу, який на кожному етапі свого розвитку потребує вивчення, ця тема ніколи не втратить своєї актуальності. Різномасштабне дослідження молодіжного німецькомовного сленгу зустрічаємо в роботах Л. В. Олійник, О. С. Христенко, Л. О. Ставицької, Я. Андроутсополос, Ю. Бенекє, В. Бахофера, Г. Генне, П. Шлобінскі, П. Поленца та багатьох інших.

Мета представленої публікації полягає у дослідженні поняття «*Jugendwort des Jahres*» (молодіжне слово року) як об'єкту лінгвістичного пошуку загалом та його впливу на розуміння словникового складу сучасної німецької молоді з позиції словотвору.

У лінгвістичній літературі сленг дефінується як нелітературна, ненормована і некодифікована додаткова лексична система, яка представляє експресивно-оцінні, найчастіше стилістично знижені позначення загальновідомих понять і належить певній соціальній субкультурі [1, с. 666]. Атрибут «*молодіжний*» вказує на використання цієї лексичної системи серед молоді.

«*Ein Jugendwort*» – це слово, яке вживають підлітки у віці від 11 до 19 років. Зазвичай ці лексичні одиниці утворюються шляхом активного словотвору, запозичень або трансформації вихідного значення (в першу чергу, шляхом метафоризації). Головною метою є відмежування себе від світу дорослих, формування власної особистості навіть на розмовному рівні.

У 2008 році в Мюнхені вперше виникла ідея обирати слово року за версією німецького видавництва *Der deutsche Langenscheidt-Verlag*. Голосування проходить у режимі online, тому кожен бажаючий має змогу віддати свій голос за слово-фаворит. Далі члени журі, до складу якого входять лінгвісти, блогери та представники ЗМІ серед молоді, обирають десятку слів, за які було віддано найбільшу кількість голосів. Усе це дозволяє зрозуміти наскільки креативною є сучасна молодь стосовно питань мови [2].

Молодіжні слова виникають на основі модифікації вже існуючих слів, шляхом побудови асоціативних рядів, а також шляхом словотвору. Ця лексика належить певною мірою до молодіжного сленгу та використовується виключно на побутовому рівні. Варто зазначити, що багато науковців піддають сумніву той факт, що німецька молодь насправді використовує ці слова у своєму мовленні. Під час минулорічної церемонії в одному з готелів Мюнхена преса повідомляла про необізнаність та пусті обличчя присутніх, багато з яких обирали переможця 2016 року *fly sein*, хоча раніше навіть не чули про це [2]. Для багатьох це просто рекламний хід мас-медіа.

Попри це, вивчення одиниць молодіжного сленгу допомагає зрозуміти, з яких джерел формується власне сучасна німецька мова, впливу яких інших національних мов зазнає вона та якими є перспективи її подальшого розвитку. Кожного року серед тисячі слів у декілька етапів обирається десятка найкращих та найбільш креативних слів. Призерами стають абсолютно різні слова, незалежно від значення та сфери вживання.

Далі представляємо топ 10 слів-переможців 2017 року [2]:

1. *I bims* – ich bin
2. *Geht fit* – Bezeichnung für etwas, das läuft
3. *Napflixen* – für ein Nickerchen während des Filmschauens
4. *Unlügbar* – definitiv, unbestritten
5. *Selficide* – Tod durch den Versuch, ein Selfie zu machen
6. *Schatzlos* – single
7. *Merkules* – Mischung aus Angela Merkel und Herkules
8. *Teilzeittarzan* – jemand, der sich wie ein Affe verhält
9. *Tinderjährig* – alt genug, um die App Tinder zu benutzen
10. *Noicemail* – nervige Sprachnachricht, meistens von einer weiblichen Person

Перейдемо до більш детального аналізу кожного з представлених номінантів. Почесне звання «*Jugendwort des Jahres 2017*» отримало німецьке словосполучення *I bims*, що означає *Ich bin es* і в перекладі українською звучить як «*це я*». Очевидною є аналогія в англійській мові – *I am*. Отже, запропоноване німецькою молоддю *I bims* відповідає англійському *I am* не лише за формою, а й за змістом. На думку Маркуса Кунцманна «*I bims*» – стовідсотковий переможець ..., тому що цей збіг дуже розповсюджений не тільки в розмовній, але й у письмовій мові» [3].

У вислові *Geht fit* одразу привертає увагу друга складова частина, а саме *fit*, що є запозиченням з англійської мови й у перекладі означає *готовий, придатний до*

використання, гідний, здоровий. У поєднанні з німецьким дієсловом *gehen* цей вираз позначає *щось, що справно працює або зрозуміло функціонує*.

Ще одне запозичення з англійської мови присутнє в композиті *napflixen*. Поєднання англійського слова *nap* «дрімати» із назвою порталу *Netflix* (призначений для перегляду фільмів і серіалів) і характерним для німецьких дієслів закінченням *en* стало джерелом утворення молодіжного слова *napflixen*, що означає «дрімати під час перегляду фільму».

Unlügbar та *schatzlos* є прикладами звичайної деривації. Українською мовою *unlügbar* означає *безумовний, беззаперечний*. *Schatzlos*, у свою чергу, використовується для позначення людини, яка є *самотньою*; дослівно той, хто втратив свій скарб (кохану людину).

Таке слово як *Selficide*, що означає *смерть, спричинена спробою зробити селфі*, цілком і повністю утворилося в англійській мові, а у німецькій мові виступає як власне запозичення.

Цікавим за своєю будовою є слово *Merkules* – скорочення, в основі якого лежать два оніми *Merkel* та *Herkules*. Цей неологізм прямого відповідника, звичайно, не має, але, аналізуючи цю лексему з погляду трансформації значення, розуміємо, що йдеться про *сильну жінку, яка має владу*.

Яскравими прикладами детермінативних композит, у яких перша частина слова пояснює другу, виступають *Teilzeittarzan* та *tinderjährig*. Так, значення прикметника *tinderjährig* кристалізуємо, виходячи зі значень обох компонентів композити – *Tinder* та *jährig*, та отримуємо таке значення: *достатньо дорослий для використання мобільного додатку Tinder*. Далі розкладаємо на компоненти наступне слово та отримуємо – *Teilzeit* та *Tarzan*, що означає: *той, що час від часу поводить себе як мавпа*.

Цікавим з позиції словотвору є складне слово *Noicemail*, яке слугує для позначення *дратівливого повідомлення, переважно від особи жіночого роду* та має два можливих варіанти щодо лексичного джерела першого компонента. Перш за все, необхідно зазначити, що обидві частки запозичені з англійської мови: *mail* з англійської має значення «*лист, повідомлення*». А от щодо першої частини композити однозначної відповіді немає. Перше можливе трактування *noice* – це англійське слово *voice* «голос», друге – *noise* «шум». У будь-якому випадку йдеться про щось, пов'язане з продукуванням звуків.

Підсумовуючи викладене вище, слід зазначити, що топ-10 слів-представників молодіжного сленгу є абсолютно гетерогенними: з проекцією на словотвір тут представлено практично всі його моделі (деривація, словоскладання, скорочення), з проекцією на морфологію маємо дієслова, прикметники, іменники тощо. Запозичений мовний матеріал подиву не викликав, оскільки англійська мова була і залишається джерелом поповнення словникового складу німецької мови загалом і молодіжного сленгу зокрема.

Піддаються сумніву існування та вживання таких слів у повсякденній лексиці сучасної німецької молоді. Однак ми висловлюємо переконання, що з кожним роком зацікавленість такою темою як «*Jugendwort des Jahres*» буде зростати, оскільки молодь не перестає дивувати своєю фантазією та креативністю. Розгляд цього питання дозволить дослідити джерела виникнення нових слів, встановити їх зв'язок із літературною німецькою мовою.

«*Jugendwort des Jahres*» є невід'ємною частиною культурного життя сучасної Німеччини. Ця тема й надалі буде актуальною, оскільки з кожним роком лексичні одиниці, які претендують на перемогу, стають більш багатогранними з позиції семантичного наповнення, функціонального діапазону та словотвірного потенціалу. Перспективним напрямом досліджень вважаємо також пошук відповідників з метою адекватного відтворення лексичних одиниць молодіжного сленгу українською мовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2010. – 844 с.

2. „I bims“ ist deutsches Jugendwort des Jahres [Електронний ресурс] / Chefred. Martin Kotynek, Herausg. Oscar Bronner. – Wien: Standard Verlagsgesellschaft m.b.H., 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://www.derstandard.de/story/2000068011097/i-bims-wird-deutsches-jugendwort-des-jahres_.
3. Linder A. „I bims“ zum „Jugendwort des Jahres“ gekürt: Was bedeutet dieser Begriff, bitte? [Електронний ресурс] / Armin T. Linder. // Merkur. – München: Münchener Zeitungs-Verlag GmbH & Co. KG, 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.merkur.de/multimedia/i-bims-ist-jugendwort-jahres-2017-bedeutung-begriffs-und-herkunft-8323344.html>.

Alisa Horetska,
Oksana Turysheva

THE YOUTH WORD OF THE YEAR AS AN ACTUAL OBJECT OF LINGUISTIC ANALYSIS

The language variability was always due to both extra- and intralinguistic factors and remains in the view of researchers-linguists. The central object of represented work is German teenage slang. The article is devoted to the study of the concept of “youth word of the year” and its influence on the understanding of the vocabulary of modern German teenage slang, in particular in the field of word-formation. The analysis was based on the material of the top 10 winning words in the “Youth Word of the Year” category, according to the Langenscheidt publisher and jury, which included language experts and media representatives. In 2017 the top 10 of youth words were: I bims, geht fit, napflixen, unlügbar, Selficide, schatzlos, Merkules, Teilzeittarzan, tinderjährig, Noicemail. The study founded that youth slang germs are heterogeneous by their nature. From the position of word-formation was fixed the attachment of all base models. For example, typical examples of derivation are the lexical units unlügbar and schatzlos, while such slang words as Teilzeittarzan, tinderjährig and Noicemail show the representation of determinant composites. In terms of borrowed linguistic material, the undeniable influence of the English language is observed, which can be traced in some of the presented lexical units (I bims, napflixen, Selficide, tinderjährig, Noicemail). One of the main ways of forming of the analyzed lexical units is a metaphorical transformation, which is an evidence of the creative potential of the young generation. Perspective in the aspect of further research is the inclusion of all youth slang germs that were put to the vote and their comprehensive analysis in the communicative-pragmatic, lexical-semantic and translation aspect.

Key words: the youth word of the year, word-formation, Anglicism, heterogeneity.

Алиса Горецкая,
Оксана Турышева

МОЛОДЕЖНОЕ СЛОВО ГОДА КАК АКТУАЛЬНЫЙ ОБЪЕКТ ЛИНГВИСТИЧЕСКОГО АНАЛИЗА

Вариативность языка, обусловленная как экстра-, так и интралингвистическими факторами, всегда была и остается сегодня в поле зрения исследователей-языковедов. Центральным объектом представленной работы является немецкий молодежный сленг. Статья посвящена изучению понятия «молодежное слово года» и его влиянию на понимание словарного состава современного немецкоязычного молодежного сленга, в частности с проекцией на словообразование. Анализ проводился на материале топ-10 слов-победителей в номинации «Молодежное слово года» по версии издательства Langenscheidt и жури, в состав которого вошли лингвисты и представители средств массовой информации. В 2017 году в топ-10 молодежных слов попали: I bims, geht fit, napflixen, unlügbar, Selficide, schatzlos, Merkules, Teilzeittarzan, tinderjährig, Noicemail. В ходе исследования установлено, что молодежные сленгизмы являются гетерогенными по своей природе. С позиции словообразования зафиксировано наличие всех базовых моделей дериватологии. Так, например, типичными образцами деривации выступают лексические единицы unlügbar и schatzlos, в то время как сленгизмы Teilzeittarzan, tinderjährig и Noicemail являются представителями детерминативных композит. В плане заимствованного языкового материала

наблюдается явное влияние английского языка, которое можно проследить едва ли не в каждой лексической единице (I bims, napflixen, Selficide, tinderjährig, Noicemail). Одним из основных способов образования проанализированных лексических единиц является метафорическое переосмысление, что свидетельствует о безграничном потенциале креативного мышления молодого поколения. Перспективным в ракурсе дальнейших исследований считаем привлечение к рассмотрению всех молодежных сленгизмов, которые были выдвинуты на голосование, а также их комплексный анализ в коммуникативно-прагматическом, лексико-семантическом и переводческом аспектах.

Ключевые слова: молодежное слово года, словообразование, англицизмы, гетерогенность.

УДК 811.112.2'255.4'37-1

Наталя Гура,
Анастасія Маслова
(Запоріжжя)

СЛОВОТВІРНИЙ АСПЕКТ НОВОУТВОРЕНЬ СФЕРИ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЇ

Наприкінці ХХ – початку ХХІ століть сфера інформаційних технологій та телекомунікації стає одним із головних джерел поповнення англійської та німецької мов інноваційними одиницями у зв'язку з появою великої кількості нових понять і реалій, які потребують мовного позначення. Словотвірний аспект віддавна вважають важливим компонентом дослідження словникового складу мови або окремої галузі, оскільки він демонструє їх великі резервні можливості та забезпечує процес номінації.

У статті досліджуються структурно-морфологічні особливості неологізмів сфери технологій мобільного зв'язку. Основна увага сфокусована на характерних способах творення неологізмів в англійській та німецькій мовах та визначенні їх продуктивності. Розвідка виконана на матеріалі двох вибірок неологізмів телекомунікаційної сфери та налічує 150 новоутворень кожна.

Дослідження довело, що в основі англійських неологізмів сфери телекомунікації лежать складені новоутворення, переважна більшість яких представлена двокомпонентними іменниковими словосполученнями. Наслідком розвитку науки й техніки стало зростання числа скорочень: аббревіацій та гібридних утворень. Деривація зберігає свою здатність продукувати нові слова в сфері мобільного зв'язку. Спостерігаються такі продуктивні префікси як: de- та mis- та напівсуфікси з високорозвиненими комбінуючими властивостями як: -holic та -phobic. У свою чергу, словоскладання неологізмів не є характерним для сфери телекомунікації в англійській мові, але домінує в німецькій. Так, словотвірні моделі «іменник + іменник» та «основа дієслова + іменник» можна виділити як найбільш продуктивні. Префіксація та суфіксація стали головними способами творення німецьких неологізмів у сфері телекомунікації. Словоскладання та скорочення, хоча й не набули такої популярності як в англійській мові, але входять до провідних способів утворення неологізмів.

Аналіз корпусу дослідження показав, що переважну кількість нових словникових одиниць в обох мовах складають іменники, оскільки розширення словника відбувається головним чином за рахунок імен об'єктів та явищ.

Ключові слова: неологізм, словотворення, словоскладання, скорочення, аббревіатура, телескопія, словотвірна модель.